

1.
 0
 2.
 -
 3.
 4.
 5.
 6.

1753.

*

1. Bornius : Ordinarius senior. ac ceteri collegii
juridici assessores memoriam Bornianam
solenni oratione recitandam indicant.
2. Bachius, Jo. Augustus : De lege Julia miscella
ejusque usu hodierno
3. Bauer, Johann Gottfried, fac. jur. proce. cancellarius :
De laudsariis et foro amtsassessorum. Programma,
quo summos in utroque jure honores . . . Joan.
ni Georgio Teubert W. Cke largiendos indicat.
4. Bauerus, Joh. Gottfriedus : De restituendis et
restituendis fructibus ad Jo. Nov. 2.
5. Bauerus, Jo. Gottfriedus : De primogenitura
sive censura Superioris ordinata.
6. Baehni, Carolus Henricus : De philosophia rationali
optima legum positivarum humanarum interprete

1753.

7. Breuning, Christianus Henricus : De abdicacione
art. 6. Cod. de patri. potest.
8. Breuning, Christianus Henricus : De origine successio-
nis in causa intestati
9. Breuning, Christianus Henricus : De praestacione
erictionis jure naturali incognita.
10. Breuning, Christianus Henricus : De filio jure
exheredato communiendo in constituenda legitima
quantitate.
11. Reischer, Christianus Ferdinandus : De debito specie
motu ante traditionem concurrentium creditorum
praecise praestando.
12. Hommel, Ferdinand August : Praegama, quo
ad frequenter agendam hereditatis controversiam
potationes publicas iurisdictionis.

1753 -

13. Hommelius, Ferdinands Augustus: De jure
vini adusti.
14. Theobald, Fridericus Alexander, fac. jur. procan-
cellarius: Programma, quo promotionem in utriusque
juris doctorem . . . Christiani Fridericus Fleischeri
. . . suscipiendam indicat.
15. Mylius, Gustavus Nuncius: De jure Romanorum
incerto. Programma, quo exercitium Disputationum
publicarum . . . instituendum indicat.
16. Pauli, Martinus Goltz: De utilitatibus, quas
attulit philosophia ad jura et jurispruden-
tiam Romanam.
17. Petermannus, Augustus Goltz: De testamentis
impuberum.
18. Richterus, Joannes Julius: De donatione bono-
rum receptitiorum ab aere Saxonica absque
mesti consensu specialiter facta valida.

1753.

19. Richterius, Francus Tobias : De dominio servient
ad praedii servientis refectionem obligato.
20. Richterius, Fr. Tobias : Selectiora juris principia. 8pp.
21. Richterius, Fr. Tobias : Selectiora juris principia
8pp. 24.
22. Pirinus, Augustus Florens, fac. jur. procancelarius
Pugnaeus, quo summos in jure honores . . . Chris-
tians Frederico Wiltschko . . . conferendos
indicit.
23. Pirinus, Johann Florens, fac. jur. procancelarius. Pu-
gnaeus, quo summos in jure utroque honores
Augusto Traugott Sultzbergero . . . con-
ferendos indicit.
24. Heyer, Adrianus, fac. jur. procancelarius : De causis
et fundamentis immunitatis canonicorum, qui sunt
proferres a residentiae onere. Pugnaeus, quo solen-
ni doctoralia Johannis Tobiae Pirinae . . . indicit.

1753.

25. Heylig, Christianus Luror: De potestate arbitri in
liberos feudales sumendi vasallis concedenda.
26. Wille, Joannes Georgius Lubert: De legitima Alberti I
in Rom. regem electione
27. Windeus, Fr. Hermann: Unde vim elasticam
ad piscatur aqua rarescens? Programma quo
ad panegyris baccalaureorum invitatur.
28. Ziegenhagen, Fr. Tacobus: De obligatione foederum.
29. Zoller, Fridensium Collicio: De diverso praescriptio-
nis juris canonico effectu.

444111

1752.

1753, 1

MEMORIAM
BORNIANAM

IN

AVDITORIO ICTORVM
SOLEMNI ORATIONE

DIE XIII. IUNII CIOCCCLIII

RECOLENDAM

INDICVNT

ORDINARIVS
SENIOR AC CETERI COLLEGII
IVRIDICI ASSESSORES

MEMORIAM
BORNIANAM

IN

AVBITORIO ICTORVM

SOLEMNI ORATIONE

DIE XVI IANII CXCIII

RECOLENDAM

INDICANT

ORDINARIVS

SENIOR AC CETERI COLLEGI

WIKIDIGI ASSESSORES

Quandoquidem quis eius, quod iureiurando confirmare debebat, probationem subit, ad liberationem a praestatione iuramenti consequendam, *conscientiam defendere* dicitur, eaque probatio *defensio conscientiae*, aut *probatio pro exoneranda conscientia* appellari solet. Qua sicuti pleraque iuramenta legalia, veluti iuramentum minorationis, iuramentum in litem, iusiurandum, quo instrumentum nouiter repertum asseueratur, nec non specificatio haereditatis, fructuumue perceptorum, corroboratur, purgatorium quoque, declinari possunt, MENCKEN *Proc. iur. commun. et Saxon. Elect. Tit. XIX. §. 2.* GRIBNER *Princ. Proc. iudic. L. I. c. 4. Sect. 3. §. 2.* ita probatione ista gaudet, cui iusiurandum a parte aduersa in iudicio, comprobante iudice, delatum est, vt ab onere illud praestandi, vel referendi sit immunis. Tacemus plurium Germaniae provin-

IIII

vinciarum constitutiones singulares, hac de re prolatas, quales citant MARTINI *ad Proc. Tit. XIX. §. 1. n. 2. 4.* PVFENDORF *introd. in Proc. ciu. Luneburg. c. V. §. 22.* HASEN *d. Proc. Iudiciar. Prouinc. Brunsvico-Luneburg. c. XVII. §. 13.* certo certius est, in his terris probationis istius usum ab Electore Saxoniae, AVGVSTO, adprobatum, nonnullasque ea de re controuersias sublatas esse *P. I. C. 12. et 14.* Neque hanc probationis speciem reprobauit Elector Saxoniae, IOHANNES GEORGIVS I. sed plenius definiuit in *O. P. S. tit. XIX.* Ad quaestiones postea ventilatas, an iusiurandum deferenti interrogatoria, quae causam concernunt, et reprobatio permittenda sint? sanctione negatiua respondit Diuus IOHANNES GEORGIVS II. *Dec. El. Sax. XIX.* Et licet dein, ob varias de abusu huius probationis querelas, nonnulli omnimodam eius suaserint abrogationem, *vid. DN. DE BERGER E. D. F. ad Tit. XIX. obs. I. p. n. 600.* GRIBNER *d. probat. quae iurisiurand. declinand. caus. fuscip. ambag. recidend. §. II.* praeualuit tamen sententia, ob abusum non omnem tollendum esse usum, sed licentiam abutendi coercendam, ac inutiles ambages recidendas esse. Quod saluberrime praestitit Diuus Rex et Elector FRIDRICVS AVGVSTVS in *Ordin. Proc. Sax. Recogn. ad Tit. I. §. 6. Tit. XIX. et Tit. XXXII.* An vero probatio, qua necessitas iuramentum delatum praestandi, vel referendi declinatur, iuri conueniat communi? controuersa est quaestio. Quam etsi affirmant FRANTZK. *ad tit. de iureiur. n. 119.* RAVCHBAR *L. I. qu. 3. n. 19.* BERLICH *P. I. concl. 32. n. 22.* CARPZOV *P. I. C. 14. d. 14.* BRVNEM. *Proc. Ciu. c. XXIII. n. 14.* nec non *ad l. 30. ff. d. iureiur. n. 10. 11. et ad l. 9. C. d. reb. cred. n. 20. 21.* STRYK *Introd. ad Prax. for. c. XX. §. 8.* MARTINI *ad Proc. Tit. XIX. n. 5. seq.*

ZIEG-

ZIEGLER *Comment. ad Proc. Saxon. Ordinat. tit. XIX.* verb. *Soll ihm solches nachgelassen seyn.* VOET. *ad Pand. L. XII. tit. 2. §. 15.* DN. DE BERGER *Oecon. Iur. Lib. IV. tit. 25. §. 7. not. 1.* KRAVSE *tract. Synopt. Proc. Iudic. L. I. c. 4. Sect. 3. §. 1.* LVDOVICI *Einleit. zum Civil Proc. C. XIX. §. 29.* SEYFART *teutscher Reichs-Proc. c. XV. §. 23.* cum pluribus aliis: attamen negant PERETZ *Prael. ad Cod. L. IV. tit. 1. n. 22.* DVARENVS *ad Lib. XXII. tit. 2 ff. de iureiurand. cap. 6. et ad Lib. IV. tit. 1. C. eod. cap. 3.* verb: *si is cui defertur iusiurandum.* SETSER *d. iuram. Lib. IV. c. 3. n. 12. seq.* MENCKEN *tit. XIX. §. 1.* GRIBNER *d. l. §. 1. not. b.* et *Princip. Proc. Iudic. L. I. c. 4. S. 3. §. 1.* a quorum castris non alieni videntur BORN *Disp. I. ad vniuers. ius iudic. commun. et Saxon. th. 57. lit. b.* et GERARD NOODT *Tom. II. Oper. ad tit. ff. de iureiur.* verb.: *tertium edicti caput. p. m. 230.* Nihilominus affirmantes, nostro iudicio, prae negantibus adplausum merentur, dummodo obserues, alios in probanda thesi sua, quasi indubia, vel nullam, vel leuem posuisse operam, alios vero argumentis vti parum commendabilibus. Quapropter controuersiam istam paulo accuratiori animi lance dirimere iuuat.

Neutiquam prouocandum est ad *l. 30. pr. de iureiur.* vbi agitur de eo, qui iurauit aliquid sibi deberi, in specie, qua actio inficiendo crescit; isque simpli, non dupli persecutionem sibi acquirere dicitur, quia sufficit, petitem probandi necessitate exonerari, et in eiusmodi iudicio non principalis causa exercetur, sed iusiurandum actoris conseruatur. Etenim adparet, agi de exoneratione probationis per iuramentum, minime de exoneratione conscientiae per probationem. Multo minus prouocare licet ad *l. vlt. C. de reb. credit. et iureiur.* qua de legatario et

VI

fideicommissario agitur, qui iuramento suo asseruit, in testamento, forte non adparente, legatum vel fideicommissum sibi relictum esse, et eo ipso legati vel fideicommissi praestationem esse consecutus: non agitur de iuramento per probationes declinando; quippe quam decisionem ne per somnium quis ex *d. l. elicit.* Denique improbamus prouocationem ad *l. 71. d. R. V.* quae ei, qui contra dolo possidere desinentem, ad contumaciam illius coercendam, pretium rei controuersae per iuramentum in litem aestimare valet, licentia conceditur fauori suo renuntiandi, et petendi a iudice, ut ipse, quanti res est, determinet, reumque condemnet. Etsi enim hac ratione actor a necessitate iurandi liberetur, non tamen in huius locum succedit probatio, sed aestimatio arbitrio iudicis relicta. Interim non est nullius momenti argumentum, quod praebet *l. 8. pr. d. condit. institut.* Vti enim praetor consultissime interuenit, praecipiens, eum, cui *sub iurisiurandi conditione* quid relictum est in testamento, ita capere, ut capiunt hi, quibus nulla talis iurisiurandi conditio inseritur, quia faciles sunt nonnulli hominum ad iurandum contentu religionis, alii perquam timidi metu Diuini Numinis usque ad superstitionem, ne vel hi, vel illi, aut consequerentur, aut perderent, quod relictum est, *d. l. 8. pr.* ita praetor consultissime interuenire voluisse praesumendus est, eum, cui iusiurandum deferretur, ad probationem illius, quod iurandum est, admittens, ne, qui perquam timidus metu Diuini Numinis usque ad superstitionem, aut, secundum effectum Imperatoris in *l. 21. C. d. fid. instrument.* subtili tentus reuerentia, verum sacramentum praestare detrectat, et homini ad iurandum contentu religionis facili iuramentum refert, perdat, quod suum est, iurans vero et periurium committens iniustum consequatur lucrum.

Quum-

Quumque hoc argumento non utamur solo, sed aliae rationes praegnantates accedant, idem eo maiores accipit vires. Nimirum quamvis aetori probationis loco potestas iuramentum defendendi competat: non tamen ipsi competit potestas reo beneficium reprobationis auferendi. In reprobatione vero non solum exceptiones *l. 19. pr. d. probat. l. 9. C. d. except.* verum etiam, quae aetoris assertis sunt contraria, reo licet deducere. *l. 23. C. d. probat.* MENCKEN *ad Process. Tit. XXI. §. 1. seq.* Utque posterius defendendo conscientiam fieri possit, ipsa iuris ciuillis ratio potius exigit, quam prohibet. *vid. l. 41. d. R. I.* Nam probatio pro exoneranda conscientia, inspecta rei veritate, nihil aliud est, quam reprobatio, probationi per iuramenti delationem intentatae, opposita. Quo inprimis gaudet fundamenta doctrina, etiam in Saxonia Electorali quondam adprobata, et demum per *Ord. Proc. Sax. Rec. ad Tit. XIX. §. 1.* reiecta, non denegandum esse regressum ad praestationem iuramenti delati, quamvis reus conscientiam non defenderit. Dum enim, quod conscientiae suae commissum erat, reus non fatetur, sed iureiurando diffiteri paratus est, aetor fundamentum suae intentionis non probat; aetore vero non probante, reus, etsi nihil praestiterit, est absolendus. *l. 4. C. d. Edend. l. 2. C. d. probat.* Quae de conscientiae defensione adstruximus, quando aetor reo iuramentum defert, non minus procedunt, sicubi reus super exceptionibus iuramentum defert aetori. Nam etsi, litem negative contestatus, exceptiones in reprobatione deducat, verum tamen excipiendo fit aetor *l. 1. d. except. iunct. d. l. 9. C. Eod.* vnde parti aduersae, iam rei vices gerenti, contrarii probatio permessa fit, necesse est, quae iure ciuili etiam post reprobationem a reo susceptam locum habet, cum, quia ius Romanum certum fa-

sale

VIII

tale probationi peragendaë non praescripsit, potius testes tribus vicibus, quin certa ratione adhuc quarta vice producere permittit, *Nov. XC. c. 4.* tum, quia reo, donec sententia feratur, exceptiones obiicere licet *l. 8. C. d. except.* contra quas aëtori reprobatio denegari nequit. *MENCKEN ad Proc. Tit. XXI. §. 5.* Quorsum ergo te veritas, obseruabis, defensionem conscientiaë esse speciem reprobationis. Quod vnicum argumentum sufficere arbitramur, ad sententiam, quam defendimus, probandam, miramurque, id nemini de illis, qui vel affirmant, vel negant, in mentem venisse. Neque tamen insuper habenda sunt alia, quibus affirmantes vti solent, argumenta. Sic, quia reo denegandum non est, quod permittitur aëtori *l. 41. d. R. I.* non inaniter aliqui concludunt, eadem ratione arbitrio rei relinquendum esse, an iuramentum aëtori referre, an sententiam narratis aëtoris contrariam probare malit, qua ratione ab initio in arbitrio fuit aëtoris, aut probare negata a reo, aut illa conscientiaë rei committere. Neque sine ratione prouocant porro ad *l. 14. §. 3. C. d. non numer. pecun.* qua illi, cui exceptionem non numerataë pecuniaë opponendo onus probandi numerationem in aduersarium deuoluere non licet, probatio non factaë numerationis mediante iurisiurandi delatione denegatur: certe non alia de causa, quam, quia instrumentum, confessionem numerationis continens, iurare iussum exonerat probatione. Non satisfacit *DVARENI* locis supra citatis, aliorumque sequacium replicatio, ideo non audiri reum, obiicientem, sibi pecuniam non esse numeratam, et probationis loco iusiurandum offerentem, quia haec exceptio vel ab initio, vel post taxatum tempus non admittitur *d. l. 14. §. 3.* inde mirum non esse, si creditor non cogatur iurare de eo, quod illa exceptione continetur. Non
quidem

quidem penitus discutere vacat quaestionem satis controuersam, an debitor, exceptionem pecuniae non numeratae post biennium opponens, secundum ius ciuile audiendus sit, si onus probandi in se suscipiat? Quam sicuti data negant opera VINNIUS *S. I. Q. L. I. c. 41.* WISSENBACH *ad Cod. L. IV. th. 30. l. 14. pr. d. non numer. pec. p. m. 662.* DN. DE BERGER *E. D. F. Tit. XI. Obs. 4.* L. B. DE WERNHER *P. I. Obs. 6.* ita solidioribus, ut opinamur, rationibus vsi affirmant VOET. *ad Pand. L. XII. t. 1. §. 33.* PEREZ *ad Cod. d. tit. d. non numer. pec. n. 15. seq.* TITIVS *d. putat. contr. literal. §. XLII. seqq.* MENCKEN *Contr. iur. ciu. Diss. IV. th. 16.* HOPPE *ad Inst. L. III. tit. 22. verb. ultra biennii metas.* cum aliis plerisque; quos pronuntiando secuti sumus, teste MENCKEN *theor. et prax. Pand. L. XII. tit. 1. §. 12.* Ad minimum *d. l. 14. §. 3. C. d. non numer. pec.* non leue praebet argumentum, Imperatorem reliquas non factae numerationis admittere probationes, dum non nisi iurisiurandi prohibet delationem. Quam nisi praeferas interpretationem, quae verbis strictim inhaeret, et legibus Codicis ius nouum continentibus, iurique veteri derogantibus, imprimis conuenit, consequitur, Imperatoris admonitionem de iureiurando non admittendo inanem fuisse. Nam si reus soluere cogitur, neque post biennium audiendus est, etiamsi plenissimam probationem, se pecuniam non accepisse, offerat, frustra inquiritur, quonam probandi genere in eiusmodi visione uti, vel non uti liceat. Quum igitur certo sit certius, Imperatorem facultatem iusiurandum deferendi prohibuisse quidem, sed quoad reliquos probandi modos a dispositione iuris veteris non recessisse, procul dubio vnica improbatæ iurisiurandi delationis ratio restat, quod chirographum, postquam debitor per biennium

X

tacuit, numerationem aduersus ipsum probet, sicque creditoris conscientiam defendat. Et si quoque verbis expressis defensionem conscientiae, siue probationem ad conscientiam exonerandam non adprobet ius ciuile: sufficit tamen, dicta a nobis satis superque euincere, quod iuris ciuilibus sententia eam adprobet. Quam sententiam non reddunt dubiam argumenta dissentientium, tam ex *l. 34. §. 6. 7. et l. 38. d. iureiur.* quam a praetensa quadam aequitate diducta. Equidem PAVLVS in modo dicta *l. 38. d. iureiur.* ait: *Manifestae turpitudinis et confessionis est, nolle nec iurare, nec iusiurandum referre.* Quocum conspirat VLPIANVS in *d. l. 34. §. 6. et 7.* ibi: ait Praetor: *Eum, a quo iusiurandum petetur, soluere, aut iurare cogam. Alterum itaque eligat reus: aut soluat, aut iuret, si non iurat, soluere cogendus erit a Praetore. Datur autem et alia facultas reo, ut, si malit, referat iusiurandum.* Quemadmodum vero plures adprobat causas ius Romanum, propter quas delatum iusiurandum neque suscipiendum, neque referendum, veluti, si deferens de calumnia iurare nolit *l. 34. §. 4. d. iureiur.* si delatum ab eo, qui non habet ius deferendi *l. 35. §. 1. Eod.* vel ei, cui leges deferri vetant *d. l. 34. §. 2.* vel non ea forma, quam iura moresque boni probant *d. l. 34. §. 5.* vel in iudicio deferatur ei, qui in illo loco forum competens non fortitur, nec iudicium suscipere cogitur *d. l. 35. §. fin.* vel is, qui detulit iusiurandum, id reuocauerit, ac rursus deferre velit *l. 11. C. de reb. credit.* ita dubitandum non est, leges Romanas perinde adprobasse istum, tam praestationem iurisiurandi delati, quam eius relationem recusandi modum, quando iurare iussus illius, quod iurandum est, probationem offert; quantumuis peculiaris de hac specie tractatio, quae ob rationes, quas supra attulimus, otiosa et super-
vacanea

vacanea videbatur, non occurrat. Etiamfi demus, quod dandum non est, assertionem nostram non certi iuris, sed dubii ac controuersi esse, ita, vt tali casu, quid aequius vtiliusque sit, spectari, eiusque definitio arbitrio iudicis relinqui debeat, quo argumento in primis vtitur DVARENVS, grauissimus aduersae doctrinae propugnator: attamen aequius est et vtilius, vt, ad fauorem actoris promouendum, conditio rei non fiat deterior. Nam reprobationis fauor reo perinde concedendus est, atque fauore probationis gaudet actor. Non vrgeas cum DVARENNO, aequius esse et vtilius, vt actor molestia litis quamprimum defungatur, qui causae decisionem conscientiae rei committit, illique, tanquam iudici, se submittit. Haec enim submissio cum maxima iniuria est coniuncta, simulac reus metu Diuini Numinis verum sacramentum praestare recusat, illudque actori ad iurandum contemptu religionis facili referre coactus, perdit, quod suum est, iurans vero et periurium committens iniustum consequitur lucrum. Vt ergo defensio conscientiae per probationem rationi iuris Romani quam maxime conuenit: ita ius Canonicum, quod Germaniae fora, quoad modum procedendi in iudicio, prae iure Romano obseruant, potius conspirat, quam abhorret. Ait Pontifex in *c. 2. X. d. probat.* tunc demum ad sacramentum recurrendum esse, cum aliae legitimae probationes deesse noscuntur. Nam delatio iurisiurandi est modus probandi subsidiarius, quod abunde probant *l. 35. pr. ibi: omnibus probationibus aliis deficientibus. ff. d. iureiur. l. n. C. d. reb. cred. et iureiur. ibi: cum desperauit aliam probationem.* frustra vero negat GRIBNER *d. probat. quae iurisiur. declin. caus. suscip. §. I. not. b. Qui* sicuti frustra iurandum, quod iudex defert, vnice modum

probandi subsidiarium venditat: ita frustra est DVARENVS, qui *dict. cap. 2. X. d. probat.* accipit de eo, qui iam probavit, quod intendebat, de eo vero, qui nondum probavit, sed probare paratus est, accipere renuit. Quin imo verborum ferries alteri non minus, atque alteri, convenit speciei.

Nunc aliam sistimus probationem. Scilicet gratum testaturus est animum Ordinarii filius, HENRICVS GODOFREDVS BAYER, Lipsiensis, ob stipendium sibi benevole collatum, praecipueque memoriam illustrium BORNIOIVM, qui idem fundauerunt, oratione, *de Romanis bello clarioribus, quam pacis artibus*, futuro die XIII. Iun. hor. VIII. in auditorio nostro habenda, qua par est animi demissione, recolet. Quem actum UT RECTOR MAGNIFICVS, ILLUSTRISSIMI COMITES, utriusque reipublicae Proceres, generosi nobilissimique Academiae ciues honorifica ac frequenti beare praesentia ne dedignentur, rogamus. Dab. d. VIII. Iun. CIOIO CCLIII

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIANA

Leipzig, Diss., 1753

X 237 3094

ULB Halle
007 231 946

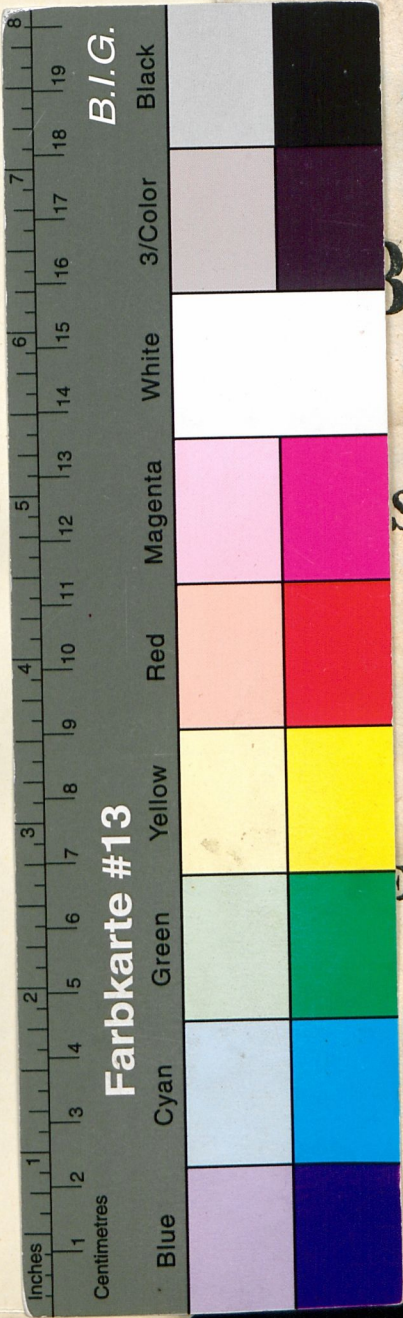
3

17482

1753, 1

MEMORIAM
 BORNIANAM
 IN
 AVDITORIO ICTORVM
 SOLEMNI ORATIONE
 DIE XIII. IVNII MDCCCLIII
 RECOLENDAM
 INDICVNT
 ORDINARIVS
 SENIOR AC CETERI COLLEGII
 IVRIDICI ASSESSORES

